

місцевого розвитку в Україні є недостатнім та вимагає від суб'єктів нормотворення перегляду його структурної складової.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Лищук В.В., Рузакова О.А., Рукавишников С.М. Основы права. М., 2004. 370 с.
2. Хмелінін В. О. Нормативно-правове забезпечення публічного адміністрування в сфері водних ресурсів України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2014. Вип. 29 (2.3). С. 215–219. Серія : Право.

REFERENCES:

1. Lyshchuk V., Ruzakova O., Rukavysnykov S. (2004) *Osnovy prava*. [Fundamentals of law]. M., 370 [in Russian].
2. Khmelinin V. (2014) *Normatyvno-pravove zabezpechennya publichnoho administruvannya v sferi vodnykh resursiv Ukrayiny* [Regulatory and legal support of public administration in the field of water resources of Ukraine]. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, 29 (2.3) 215–219 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 16.12.2019

УДК 349.6(477)

Кожура Людмила Олександрівна,
кандидат юридичних наук, доцент, професор
кафедри теорії та історії права ЮІ ДВНЗ
«Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»
lepel@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-4100-9530>

МІСЦЕ ПРАВА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я СЕРЕД ЗАГАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

У даній науковій статті визначено місце права осіб з інвалідністю на охорону здоров'я серед загальних прав людини і громадянина. Визначено, що право особи з інвалідністю на охорону здоров'я пов'язане зі значною кількістю конституційних прав і свобод людини й громадянина в Україні та багато в чому забезпечує можливість належної їх реалізації. Зазначене дає змогу вести мову про те, що право осіб з інвалідністю на охорону здоров'я є основним, невідчужуваним правом особи; має базовий характер для забезпечення життєдіяльності особи з інвалідністю; забезпечує створення їй максимально можливих умов для активної участі в суспільному житті; вказує на міру здійснення соціального захисту.

Ключові слова: право, соціальний захист населення, особи з інвалідністю, охорона здоров'я, права та свободи особи.

Kozhura L. THE PLACE OF THE RIGHTS OF PERSONS WITH DISABILITIES TO HEALTH AMONG THE COMMON HUMAN RIGHTS OF THE HUMAN AND CITIZEN

This scientific paper identifies the place of the right of persons with disabilities to health care among the general human and civil rights. It is determined that the right of a person with a disability to health care is associated with a significant number of constitutional rights and freedoms of man and citizen in Ukraine and largely ensures the possibility of their proper implementation. This makes it possible to say that the right of persons with disabilities to health care is a fundamental, inalienable right of a person; has a basic character to ensure the livelihood of a person with a disability; ensures the creation of the maximum possible conditions for active participation in public life; indicates the degree of implementation of social protection.

Key words: right, social protection, persons with disabilities, health care, rights and freedoms of the person.

Постановка проблеми. Права та свободи людини і громадянина в Україні є непорушними та гарантованими Конституцією України та іншими законами України. Головним обов'язком держави є гарантування дотримання прав та свобод кожній людині і громадянину. Громадянин України та інші особи, які перебувають на території України на законних підставах, користуються правами, які закріплені в Конституції України та інших законах України.

Особливе значення в контексті даної норми має право на охорону здоров'я не просто людини і громадянина України, а особи, яка має особливі потреби, що продиктовані її станом здоров'я. У даному разі ми маємо на увазі право на охорону здоров'я осіб з інвалідністю. Адже, особа, яка має з народження чи набула стійкі фізичні, психічні, інтелектуальні або сенсорні порушення теж володіє правом на здоров'я, однак, в даному випадку, актуальним є використання саме права на охорону здоров'я. Отже, в даному випадку, забезпечення належного стану здоров'я особистості, все ж таки, доцільніше застосовувати саме право на охорону здоров'я.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням соціального захисту осіб з інвалідністю, реалізації прав осіб з інвалідністю присвятили свої праці такі науковці: М. Авраменко, В. Азін, Л. Байда, С. Богданова, Н. Борецька, С. Буров, Я. Грибальський, Е. Лібанова, Л. Колешня, О. Красюкова-Еннс, М. Кравченко, О. Макарова, К. Міщенко, Ю. Найда, В. Скуратівський, В. Сушкевич та ін.

Метою статті є визначення місця права осіб з інвалідністю на охорону здоров'я серед загальних прав людини і громадянина.

Виклад основного матеріалу дослідження. Слід акцентувати увагу, що в ст. 21, 24 Конституції України чітко задекларовано принцип рівності прав всіх громадян України не залежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. До інших ознак, на нашу думку, можна віднести, і в тому числі, особливості стану здоров'я громадян, тобто особи з інвалідністю мають ті ж самі права, що і інші громадяни України.

В Законі України «Про основи законодавства України про охорону здоров'я» визначено, що право особи на охорону здоров'я є невід'ємним і непорушним природним правом людини і громадянина в Україні, тобто даний вид права виникає у особи з моменту її народження і закінчується в момент смерті. Держава в особі уповноважених компетентних органів повинна сприяти захисту даного права. Суспільство і держава відповідальні перед сучасним і майбутніми поколіннями за рівень здоров'я і збереження генофонду народу України, забезпечують пріоритетність охорони здоров'я в діяльності держави, поліпшення умов праці, навчання, побуту і відпочинку населення, розв'язання екологічних проблем, вдосконалення медичної допомоги і запровадження здорового способу життя [1].

Разом з тим, не дивлячись на закріплення права на охорону здоров'я на конституційному рівні, в юридичній науці зустрічаються точки зору науковців, які право на охорону здоров'я не відносять до непорушних та невід'ємних.

Однією з особливих категорій осіб, які мають право на охорону здоров'я є особи з інвалідністю, які в зв'язку зі станом їх здоров'я потребують підвищеної уваги держави до себе та своїх потреб. Наразі мова йде саме про право на охорону здоров'я такої соціально незахищеної категорії верств населення як особи з інвалідністю.

В ст. 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» надано роз'яснення, що ж законодавець включає в зміст права на охорону здоров'я: а) життєвий рівень, включаючи їжу, одяг, житло, медичний догляд та соціальне обслуговування і забезпечення, який є необхідним для підтримання здоров'я людини; б) безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище; в) санітарно-епідемічне благополуччя території і населеного пункту, де він проживає; г) безпечні і здорові умови праці, навчання, побуту та відпочинку; д) кваліфіковану медичну допомогу, включаючи вільний вибір лікаря, вибір методів лікування відповідно до його рекомендацій і закладу охорони здоров'я; е) достовірну та своєчасну інформацію про стан свого здоров'я і здоров'я населення, включаючи існуючі і можливі фактори ризику та їх ступінь; є) участь в обговоренні проектів законодавчих актів і внесення пропозицій щодо формування державної політики в сфері охорони здоров'я; ж) участь в управлінні охороною здоров'я та проведенні громадської експертизи з цих питань у порядку, передбаченому законодавством; з) можливість об'єднання в громадські організації з метою сприяння охороні здоров'я; и) правовий захист від будь-яких незаконних форм дискримінації, пов'язаних із станом здоров'я; і) відшкодування заподіяної здоров'ю шкоди; ї) оскарження неправомірних рішень і дій працівників, закладів та органів охорони здоров'я; й) можливість проведення незалежної медичної експертизи відповідного типу у разі незгоди громадянина з висновком державної медичної експертизи, застосування до нього запобіжного заходу як до особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, примусових заходів медичного характеру, примусового лікування, примусової госпіталізації та в інших випадках, коли діями працівників охорони здоров'я порушуються права громадянина України на охорону здоров'я; к) право пацієнта, який перебуває на стаціонарному лікуванні в закладі охорони здоров'я, на допуск до нього інших медичних працівників, членів сім'ї, опікуна, піклувальника, нотаріуса та адвоката, а також священнослужителя для відправлення богослужіння та релігійного обряду; л) інформування про доступні медичні послуги із застосуванням телемедицини [1, ст.6]. Таким чином, право на охорону здоров'я має різновекторний характер, що включає в себе і правові, і економічні, і культурні, і соціальні гарантії захисту права на охорону здоров'я.

Саме тому, вважаємо, що зміст зазначеної норми розкриває не лише право, але й гарантії забезпечення права на охорону здоров'я, саме в розумінні одного з невідчужуваних конституційних прав людини і громадянина, тоді як право на охорону здоров'я особи з інвалідністю має свої особливості. Слід відзначити, що в системі національного законодавства не міститься норм, які б визначали зміст права на охорону здоров'я осіб з інвалідністю. Разом з тим, досліджуючи сутність даного права, на нашу думку, в першу чергу, слід звернутися до норм міжнародного законодавства, де чітко визначено, що таке право на охорону здоров'я осіб з інвалідністю.

Так, в Конвенції про права осіб з інвалідністю серед інших прав виокремлено і право на охорону здоров'я (ст.25). Дана норма визначає, що держави-учасниці визнають, що особи з інвалідністю мають право на найбільш досяжний рівень здоров'я без дискримінації за ознакою інвалідності. Держави-учасниці вживають усіх належних заходів для забезпечення доступу осіб з інвалідністю до послуг у сфері охорони здоров'я, які

враховують гендерну специфіку, у тому числі до реабілітації за станом здоров'я [2, ст.25]. Зокрема, держави-учасниці:

а) забезпечують особам з інвалідністю той самий набір, якість і рівень безплатних або недорогих послуг і програм з охорони здоров'я, що й іншим особам, зокрема у сфері сексуального та репродуктивного здоров'я та за державними програмами охорони здоров'я, що пропонуються населенню [2, ст.25], наприклад, розроблення та прийняття державних програм безплатного забезпечення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю технічними та іншими засобами. Відзначимо, що в Україні обмежується право осіб з інвалідністю у сфері репродуктивного здоров'я за ознакою статі, що в більшій мірі стосується жінок та дівчат з числа осіб з інвалідністю. Також, слід відзначити, що порядок надання особам з інвалідністю медичних, соціальних послуг визначено в окремих постановках та розпорядженнях Кабінету Міністрів України та актах центральних та місцевих органах виконавчої влади;

б) надають послуги у сфері охорони здоров'я, які необхідні особам з інвалідністю безпосередньо з причини їхньої інвалідності, зокрема послуги з ранньої діагностики, а в схожих випадках - корекції та послуги, покликані звести до мінімуму та запобігти подальшому виникненню інвалідності, зокрема серед дітей і людей похилого віку [2, ст.25]. Відзначимо, що з запровадженням в Україні Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я та Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків будуть використовуватись найкращі міжнародні тестові системи для діагностики розвитку дитини і вироблений алгоритм спостереження за розвитком новонароджених з критично низькою вагою (катамнестичне спостереження) [3], запровадження даних тестових ідентифікаційних методик дасть можливість на ранніх строках виявити відхилення та відповідно якомога раніше застосовувати необхідні заходи в боротьбі з ними;

в) організують такі послуги у сфері охорони здоров'я якомога ближче до місць безпосереднього проживання цих людей, зокрема в сільських районах [2, ст.25]. Дана складова є особливо важливою, враховуючи той фактор, що серед осіб з інвалідністю є велика кількість осіб, які самостійно не можуть долати дальні відстані для отримання необхідної медичної допомоги, оскільки їхня мобільність є обмеженою;

г) вимагають, щоб спеціалісти з охорони здоров'я надавали особам з інвалідністю послуги такої самої якості, що й іншим особам, зокрема на підставі вільної та поінформованої згоди через, серед іншого, підвищення обізнаності стосовно прав людини, достоїнства, самостійності й потреб осіб з інвалідністю за рахунок навчання та прийняття етичних стандартів для державної та приватної охорони здоров'я [2, ст.25];

д) забороняють дискримінацію стосовно осіб з інвалідністю під час надання медичного страхування та страхування життя, якщо останнє дозволене національним правом, і передбачають, що воно надається на справедливих і розумних засадах [2, ст.25];

е) не допускають дискримінаційної відмови в охороні здоров'я чи послугах у цій галузі чи отриманні продовольчих продуктів або рідин з причини інвалідності [2, ст.25].

Таким чином, виходячи з вищевикладеного змісту права на охорону здоров'я осіб з інвалідністю можемо відзначити, що дане право тісно пов'язане з низкою інших прав, що виникають у особи, пояснимо, що ми маємо на увазі.

Відповідно до пункту «а», «б», «в», «д», «е», «ф» особи з інвалідністю виступають не лише спеціальними суб'єктами права, але й споживачами різного роду послуг, наприклад, соціальних, медичних тощо. Тобто, в даному випадку, можемо стверджувати, що поряд з правом на охорону здоров'я у осіб з інвалідністю також виникає право на задоволення потреб, але вже у якості споживача послуг. Держава забезпечує споживачам захист їх прав, надає можливість вільного вибору продукції, здобуття знань і кваліфікації, необхідних для прийняття самостійних рішень під час придбання та використання продукції відповідно до їх потреб, і гарантує придбання або одержання продукції іншими законними способами в обсязі, що забезпечує рівень споживання, достатній для підтримання здоров'я і життєдіяльності [4, ст.5].

На підтвердження нашої позиції варто навести точку зору А. Г. Кравченка, на думку якого, безпека споживачів є органічною складовою національної безпеки, оскільки прямо пов'язана з рівнем захищеності людини-споживача від впливу негативних факторів, що позначаються на її здоров'ї, а іноді й на самому житті, на належному рівні її існування в суспільстві і, у кінцевому підсумку – на демографічній ситуації в країні. Разом із тим безпека споживача багато в чому визначає таку категорію, як здоров'я нації [5, с. 30]. Саме тому треба звернути увагу на положення ч. 4 ст. 42 Конституції України, відповідно до якої держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів робіт і послуг, сприяє діяльності громадських організацій споживачів. Очевидно, що зазначене конституційне положення органічно пов'язане з реалізацією права на охорону здоров'я, в тому числі, і осіб з інвалідністю, оскільки неналежна якість медичних та соціальних послуг, наприклад, реабілітаційних послуг, послуги по догляду за особою з інвалідністю, послуги медичної реабілітації, медико-соціальні послуги з огляду повнолітніх осіб і послуги лікарсько-консультативних комісій з огляду дітей тощо можуть істотно впливати на стан здоров'я людини, в тому числі, на визначення стану здоров'я особи. Взаємозв'язок права на охорону здоров'я й прав споживачів об'єктивізується й у відносинах, що виникають у зв'язку з отриманням значної кількості медичних послуг, що дозволяє вести мову про пацієнта як споживача медичних послуг.

Розкриваючи місце права на охорону здоров'я осіб з інвалідністю в системі інших конституційних прав, варто зазначити, про право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди. Дане право визначено в ст.50 Конституції України. Постійні екологічні

надзвичайні ситуації, що трапляються в Україні наносять шкоду життю і здоров'ю всім категоріям громадян. Особливе значення та масштабність звісно ж мала аварія на Чорнобильській АЕС.

Також при реалізації права на охорону здоров'я особи з інвалідністю варто вести мову і про право на працю та право на відпочинок досліджуваної категорії осіб. Зокрема, ст.2-1 Кодексу законів про працю передбачено рівність трудових прав громадян України, в тому числі, і за наявності у особи інвалідності; особа з інвалідністю має право на здорові та безпечні умови праці (додержання правил і норм з техніки безпеки, необхідне освітлення, опалення, вентиляція, усунення шкідливих наслідків шуму, випромінювань, вібрації та інших факторів, які негативно впливають на здоров'я робітників, і т. ін.); у випадках, передбачених законодавством, на власника або уповноважений ним орган покладається обов'язок організувати навчання, перекваліфікацію і працевлаштування осіб з інвалідністю відповідно до медичних рекомендацій, встановити на їх прохання неповний робочий день або неповний робочий тиждень та створити пільгові умови праці. Залучення осіб з інвалідністю до надурочних робіт та робіт у нічний час без їх згоди не допускається [6, ст.ст.2-1, 88, 172].

Відзначимо, що ст.27 Конвенції про права осіб з інвалідністю визначено право осіб з інвалідністю на працю нарівні з іншими; воно включає право на отримання можливості заробляти собі на життя працею, яку особа з інвалідністю вільно вибрала чи на яку вона вільно погодилась, в умовах, коли ринок праці та виробниче середовище є відкритими, інклюзивними та доступними для осіб з інвалідністю. Держави-учасниці забезпечують і заохочують реалізацію права на працю, зокрема тими особами, які отримують інвалідність під час трудової діяльності, шляхом ужиття, у тому числі в законодавчому порядку, належних заходів [2, ст.27]. У контексті зазначеної норми держава повинна сприяти та розвивати ринок праці, з урахуванням потреб осіб з інвалідністю і відповідно забезпечувати їхнє право на охорону здоров'я під час виконання ними їхніх функціональних обов'язків.

Принагідно зазначим, що Україна реалізовує проект «Інклюзивний ринок праці для створення робочих місць в Україні». Головною метою даного проекту є надання урядові та соціальним партнерам допомоги у їхніх зусиллях із поліпшення регулювання ринку праці шляхом зміцнення служби зайнятості та інших інституцій ринку праці, в тому числі, і для осіб з особливими потребами, забезпечення кращої відповідності між системами формування навичок та потребами ринку праці й підвищення ефективності тристороннього соціального діалогу [7].

Таким чином, в даному випадку суб'єктом забезпечення права на охорону здоров'я осіб з інвалідністю буде не лише держава в особі відповідних органів, але й роботодавець, який повинен забезпечити такі умови праці особи з інвалідністю при яких буде забезпечено право на охорону здоров'я.

Певний зв'язок право на охорону здоров'я осіб з інвалідністю має також з правом на повагу до гідності особи. На жаль, на практиці мають місце випадки, коли особи з певними порушеннями здоров'я, особи, які хворіють на СНІД, туберкульоз та інші хвороби, які певною мірою спотворюють зовнішність людини, відчувають на собі неприязнь оточуючих, зазнають образ. На наш погляд, право на повагу до гідності особи передбачає необхідність застосування відповідних заходів з боку держави і, що не менш важливо, потребує кропіткої повсякденної роботи щодо підвищення рівня толерантності до цих осіб, необхідності чіткого усвідомлення того, що стан здоров'я людини не може бути підставою до будь-якого дискримінаційного ставлення, а тим більше прямого приниження гідності цих осіб.

Безумовним є зв'язок право на охорону здоров'я осіб з інвалідністю з правом громадян на соціальний захист таких осіб. Дане право гарантовано ст.46 Конституції України, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом (ст. 46 Конституції України). Саме стан здоров'я особи є визначальним фактором реалізації права особи з інвалідністю на соціальний захист. Також Законом України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» визначено, що інвалідність є мірою втрати здоров'я, а діяльність держави щодо осіб з інвалідністю виявляється у створенні правових, економічних, політичних, соціальних, психологічних та інших умов для забезпечення їхніх прав і можливостей нарівні з іншими громадянами для участі в суспільному житті та полягає, в тому числі, і в охороні здоров'я. Соціальний захист осіб з інвалідністю є складовою діяльності держави щодо забезпечення прав і можливостей осіб з інвалідністю нарівні з іншими громадянами та полягає у наданні пенсії, державної допомоги, компенсаційних та інших виплат, пільг, соціальних послуг, здійсненні реабілітаційних заходів, встановленні опіки (піклування) або забезпеченні стороннього догляду [8, ст.4]. Отже, право на охорону здоров'я тісно переплітається з правом соціального забезпечення осіб з інвалідністю: по-перше, соціальний захист включає в себе сукупність заходів, які застосовують уповноважені державні органи з метою забезпечення права на охорону здоров'я; по-друге, соціальний захист є гарантією того, що особа з інвалідністю може отримати матеріальні виплати, соціальні послуги, реабілітаційні послуги тощо, які дадуть можливість забезпечити особі з особливими потребами гідних умов життя.

Прямим чином право на охорону здоров'я осіб з інвалідністю пов'язане з правом на житло (ст. 47 Конституції України) та з правом на достатній життєвий рівень для себе та своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло (ст. 48 Конституції України). Органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації, у віданні яких знаходиться житловий фонд повинні сприяти першочерговому наданні пристосованого житла для осіб з інвалідністю, а у разі необхідності здійснити заміну житла на безпечне для життя та здоров'я, а також доступне архітектурно. Таке житло осіб з інвалідністю передбачає наявність спеціальних засобів і пристосувань

відповідно до індивідуальної програми реабілітації, а також обов'язково наявність телефонного зв'язку. Особливо важливо реалізація права на житло для осіб, які хворіють на певні захворювання, наприклад, туберкульоз, оскільки при вирішенні питання про забезпечення їх житлом цей фактор враховується.

Питання охорони здоров'я опосередковано пов'язані з правами і обов'язками у шлюбі та сім'ї осіб з інвалідністю. Так, наприклад, особи з інвалідністю та сім'ї, в яких є діти з інвалідністю, мають переважне право на поліпшення житлових умов в порядку, передбаченому чинним законодавством; за сімейним законодавством визначено право одного з подружжя на утримання як під час перебування в шлюбі, так і після розірвання шлюбу того з подружжя, який має статус особи з обмеженими можливостями; право на утримання того з подружжя, з ким проживає дитина з інвалідністю; обов'язок дочки, сина брати участь у додаткових витратах на батьків, в тому числі, у разі наявності в них інвалідності тощо. Тобто, в даному випадку йде мова про те, що особа з інвалідністю може отримувати матеріальні виплати, що дають можливість їй забезпечити собі достойний рівень життя, в тому числі, і на охорону власного здоров'я.

Необхідно також звернути увагу на положення ст. 57 Конституції України, відповідно до якої кожному гарантується право на оскарження до Фонду соціального захисту інвалідів та в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Зокрема, громадянин має право в судовому порядку оскаржувати рішення органів медико-соціальної експертизи про визнання чи невизнання його особою з інвалідністю. Рішення медико-соціальної експертизи встановлює факт інвалідності, а відповідно і рівень соціального захисту особи з інвалідністю та інші преференції, які вона використовує з метою забезпечення реалізації свого права на охорону здоров'я.

Висновки. Таким чином, право особи з інвалідністю на охорону здоров'я пов'язане зі значною кількістю конституційних прав і свобод людини й громадянина в Україні та багато в чому забезпечує можливість належної їх реалізації. Зазначене дає змогу вести мову про те, що право осіб з інвалідністю на охорону здоров'я є основним, невідчужуваним правом особи; має базовий характер для забезпечення життєдіяльності особи з інвалідністю; забезпечує створення їй максимально можливих умов для активної участі в суспільному житті; вказує на міру здійснення соціального захисту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-XII. Відомості Верховної Ради України, 1993. № 4. Ст.19.
2. Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів) від 13.12.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
3. МОЗ змінює систему підтримки людей з інвалідністю. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/moz-zminuyue-sistemu-pidtrimki-lyudej-z-invalidnistyu>
4. Про захист прав споживачів : Закон України від 12 травня 1991 року № 1023-XII. Відомості Верховної Ради УРСР, 1991. № 30. Ст.379.
5. Кравченко А. Г. Адміністративно-правове регулювання в сфері забезпечення прав споживачів в Україні в сучасних умовах. Дис. ... канд. юрид. наук. Харків. ХНУВС, 2010. 232 с.
6. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10 грудня 1971 року № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08/card2#Card>
7. 2-ге Засідання Наглядової ради Проекту МОР „Інклюзивний ринок праці для створення робочих місць в Україні”. URL: <http://www.ntser.gov.ua/zahodu-ntser/111>
8. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21 березня 1991 року № 875-XII. Відомості Верховної Ради УРСР, 1991. №21. Ст.252.

REFERENCES:

1. Zakon Ukrainy Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia № 2801-XII. [Law of Ukraine Fundamentals of the legislation of Ukraine on health care № 2801-XII]. (1992, November 19). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 4, 19 [in Ukrainian].
2. Konventsiia pro prava osib z invalidnistiu (Konventsiia pro prava invalidiv). [Convention on the Rights of Persons with Disabilities (Convention on the Rights of Persons with Disabilities)]. (2006, December 13). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71 [in Ukrainian].
3. MOZ zminiue systemu pidtrymky liudei z invalidnistiu. [The Ministry of Health is changing the support system for people with disabilities]. Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/moz-zminuyue-sistemu-pidtrimki-lyudej-z-invalidnistyu> [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy Pro zakhyst prav spozhyvachiv № 1023-XII. [Law of Ukraine On consumer protection № 1023-XII]. (1991, May 12). Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR, 30, 379 [in Ukrainian].
5. Kravchenko A. G. (2010). Administratyvno-pravove rehulivannia v sferi zabezpechennia prav spozhyvachiv v Ukraini v suchasnykh umovakh. [Administrative and legal regulation in the field of consumer rights in Ukraine in modern conditions]. Candidate's thesis. Kharkiv. KhNUVS [in Ukrainian].
6. Kodeks zakoniv pro pratsiu Ukrainy. [Code of Labor Laws of Ukraine]. (1971, December 10). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08/card2#Card> [in Ukrainian].
7. 2-he Zasidannia Nahliadovoi rady Proektu MOP „Inklyuzyvnyi rynek pratsi dlia stvorennia robochykh mistv v Ukraini”. [2nd Meeting of the ILO Project Steering Committee, Inclusive Labor Market for Jobs in Ukraine]. Retrieved

from: <http://www.ntser.gov.ua/zahodu-ntser/111> [in Ukrainian].

8. Zakon Ukrainy Pro osnovy sotsialnoi zakhyshchenosti osib z invalidnistiu v Ukraini № 875-XII. [Law of Ukraine On the basis of social protection of persons with disabilities in Ukraine № 875-XII]. (1991, March 21). Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR, 21, 252 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 16.12.2019

УДК 342.95

Степанов П.Л.,

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри публічного та приватного права
ПВНЗ «Кропивницький інститут державного
та муніципального управління»
pavel-stepanov-1979@mail.ru
<https://orcid.org/0000-0002-1535-056X>

Телійчук В. Г.,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, доцент,
доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
та спеціальної техніки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Vikol_grigor@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-0372-6515>

ВИМОГА РОЗУМНОСТІ СТРОКІВ ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ

Стаття присвячена питанням підвищення ефективності порядку застосування превентивних заходів співробітниками Національної поліції України. Наголошується на особливій ролі превентивних поліцейських заходів в реалізації ефективної діяльності щодо профілактики правопорушень у державі. Зокрема проаналізовано норми чинного Закону України «Про Національну поліцію», що регулюють вимоги та процедуру застосування цих заходів примусу. Зауважено, що на практиці непоодинокими є випадки, коли застосування превентивних заходів здійснюється понад всякі розумні часові межі. Цьому сприяє той факт, що переважна більшість превентивних заходів не містить строків їх застосування. У свою чергу така невизначеність слугує провокаційним чинником зловживання поліціантами своїм службовим становищем і, як наслідок, особи, які фактично не вчинили правопорушення обмежуються у реалізації своїх конституційних прав.

У зв'язку з недосконалістю правової регламентації акцентовано на тому, що нормативно-правова визначеність застосування працівниками Національної поліції України превентивних заходів потребує вдосконалення, як з метою забезпечення їх ефективності, так і з метою забезпечення охорони та захисту конституційних прав громадян. Автори переконані, що визначення розумності строків застосування заходів повинно носити універсальний характер.

На основі проведеного дослідження висловлено пропозиції з удосконалення законодавства, що регулює порядок застосування превентивних заходів, а саме – відобразити «розумність строку» в ст. 29 Закону України «Про Національну поліцію», серед вимог, що визначено для цих заходів та визначити критерії розумності строку.

Ключові слова: превентивний поліцейський захід, примус, права і свободи, вимоги застосування, розумність строку.

Stepanov P., Teliychuk V. REQUIREMENT OF REASONABILITY OF TERMS OF APPLICATION OF PREVENTIVE MEASURES

The article is devoted to the issues of increasing the efficiency of the procedure of application of preventive measures by the National Police of Ukraine. Emphasis is placed on the special role of preventive police measures in the implementation of effective activities for crime prevention in the state. In particular, the norms of the current Law of Ukraine "On the National Police" regulating the requirements and procedure for the application of these coercive measures are analyzed. It is noted that in practice there are many cases when the application of preventive measures is carried out beyond any reasonable time limits. This is facilitated by the fact that the vast majority of preventive measures do not contain deadlines for their application. In turn, such uncertainty is a provocative factor for police officers to abuse their official position, and as a result, those who have not actually committed an offense are limited in exercising their constitutional rights.

Due to the imperfection of the legal regulations, it is emphasized that the legal certainty of the application of preventive measures by the National Police of Ukraine needs to be improved, both in order to ensure their effectiveness and to protect and safeguard the constitutional rights of citizens. The authors are convinced that determining the reasonableness of the timing of measures should be universal.

On the basis of the conducted research the offers on perfection of the legislation regulating the order of application of preventive measures, namely - to reflect "reasonableness of term" in Art. 29 of the Law of Ukraine "On the National Police", among the requirements defined for these measures and to determine the criteria of reasonableness of the term.

Випуск 7. Спецвипуск. 2019